

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 461/2024-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED] – [REDACTED] [REDACTED], zastúpeného AK Kovár a partneri s. r. o., Ružinovská 40, Bratislava, proti uzneseniu Mestského súdu Bratislava III č. k. B1-4Cbi/22/2016-322 z 8. apríla 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 17. júna 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a zákazu diskriminácie podľa čl. 14 dohovoru uznesením mestského súdu v konaní o výške náhrady trov konania, ktoré navrhuje zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

2. Sťažovateľovi ako čiastočne úspešnému žalovanému bol v konaní o určenie popretej pohľadávky rozsudkom súdu prvej inštancie sp. zn. 4Cbi/22/2016 z 19. augusta 2021 priznaný nárok na náhradu trov konania v rozsahu 50 %. Potvrdzujúcim rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3CoKR/26/2022 z 19. apríla 2023 bol sťažovateľovi priznaný nárok na náhradu trov odvolacieho konania vo výške 100 %.

3. V nasledujúcej fáze vyčíslenia náhrady trov konania mestský súd obsadený vyššou súdnou úradníčkou rozhodol uznesením č. k. B1-4Cbi/22/2016-312 z 20. novembra 2023 tak, že výšku trov konania neurčil z dôvodu ich neúčelnosti a rozporu so zásadou hospodárnosti, ak žalovaný (sťažovateľ) ako správca konkurznej podstaty úpadcu bol zastúpený advokátskou kanceláriou, ktorej je jediným spoločníkom a konateľom. O sťažnosti sťažovateľa rozhodol mestský súd obsadený sudcom napadnutým uznesením tak, že ju zamietol v celom rozsahu ako nedôvodnú

podľa § 250 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Obsahovo, nadväzujúc na odôvodnenie uznesenia vyššej súdnej úradníčky, sudca v napadnutom uznesení doplnil, že sťažovateľ žiadne vecné dôvodnosti nevyhnutnosti nákladov spojených s právnym zastúpením advokátskou kanceláriou, v ktorej vystupuje ako jediný konateľ a spoločník, ani neuviedol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ namieta súdom neurčenú výšku trov konania a osobitne na podklade odbornej literatúry (komentár k Civilnému sporovému poriadku) a judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (sp zn. 3MCdo/30/2012) argumentuje v prospech účelnosti trov právneho zastúpenia strany ako advokáta – jediného spoločníka a konateľa zastupujúcej advokátskej kancelárie. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti ďalej argumentuje takto:

- a) služby advokátskej kancelárie, ktorá mala v čase prevzatia právneho zastupovania sťažovateľa viacero zamestnancov (advokátsky koncipient), je potrebné vnímať komplexne;
- b) žiadne neopodstatnené trovy si neuplatňoval, ich vyčíslenie ponechal na súd, a preto sa nestotožňuje s konštatovaním súdu o neúčelnosti nákladov súvisiacich s právnym zastúpením sťažovateľa;
- c) nie je sporné, že k úkonom advokátskej kancelárie reálne došlo, keďže sú obsahom spisu;
- d) relevantná právna úprava, a to zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o konkurze“), zákon č. 8/2005 Z. z. o správcoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o správcoch“), ani iné právne predpisy nezakazujú správcovi nechať sa zastúpiť v súdnom konaní advokátskou kanceláriou;
- e) sťažovateľ ako správca vyhodnotil s odbornou starostlivosťou prospešnosť nechať sa v predmetnom konaní zastúpiť advokátskou kanceláriou, preto opačné tvrdenie súdu (o tom, že nekonal s odbornou starostlivosťou, ak sa dal právne zastúpiť) považuje za prehnané a neopodstatnené;
- f) konaním mestského súdu bol porušený princíp právnej istoty sťažovateľa, keď *de facto* obišiel a nerešpektoval meritórne rozhodnutia prvoinštančného a odvolacieho súdu o priznaní nároku na náhradu konania.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a porušenie zákazu diskriminácie (čl. 14 dohovoru) uznesením mestského súdu o neurčení výšky trov konania z dôvodu neúčelnosti právneho zastúpenia žalovaného správcu úpadcu samým sebou.

6. Medzi súdom a sťažovateľom nebolo sporné, že aj správca ako sporová strana má právo dať sa v konaní vo veci samej zastúpiť advokátskou kanceláriou, aj keď nejde o povinné zastúpenie advokátom (§ 197 ods. 9 zákona o konkurze). Súčasne možno pripustiť, že aj správca ako sporová strana, ktorý je zároveň advokátom, sa môže dať v incidenčnom spore zastúpiť, dokonca aj sám sebou.

7. Argumentačný „spor“ medzi sťažovateľom a súdom nastal až vo fáze vyčíslenia trov konania v otázke účelnosti vynaložených výdavkov na právne zastúpenie. Tento „spor“ bol vyvolaný prihlásením sa sťažovateľa k dvom vzájomne prelínajúcim sa profesiám, a to ako (i) správca a ako (ii) advokát, čo mu bolo vo fáze vyčíslenia trov konania napokon na „ľarchu“. S prihliadnutím na dostatočnosť odborných vedomostí v pozícii správcu konkurzného konania (§ 21 ods. 4 a 5 zákona o správcoch) a súčasne na absenciu vecných dôvodov nevyhnutnosti nákladov spojených s právnym zastúpením sťažovateľa advokátskou kanceláriou (ktorej je jediný spoločník a konateľ) mestský súd vyhodnotil výdavky za odmenu advokáta (inak všeobecne považované za účelné) ako také, ktoré v danom prípade neboli nevyhnutne vynaložené na účelné uplatňovanie práva, navyše ich charakterizoval prívlastkom účelovosti v širšom kontexte čl. 5 CSP.

8. Osobitosť determinujúcu predmetné hodnotenie predstavuje tá skutočnosť, že správca úpadcu, ktorý má určitú profesijnú odbornosť, sa dal kvalifikovane právne zastúpiť advokátskou kanceláriou, ktorej jediný spoločník a konateľ je práve žalovaný správca úpadcu (sťažovateľ). Inými slovami, súd nepovažoval za účelné nechať sa právne zastúpiť, navyše samým sebou, ak už má ako správca potrebné skúsenosti alebo odborné vedomosti na výkon správcovskej činnosti.

9. S praktickým, rozumným a hospodárnym pohľadom na vec je možné vyhodnotiť, že jednotlivé úkony právnej služby materiálne (reálne) vykonával sťažovateľ ako advokát a súčasne ako strana sporu s odbornou znalosťou veci, hoci formálne zastúpený splnomocneným právnym zástupcom. Účelnosť nemožno objektívne konštatovať, ak absentuje legitímny procesný cieľ, ktorým je kvalifikované zastúpenie v prospech klienta s nadhľadom priamo nezúčastnenej osoby reprezentujúcej právnu odbornosť v spore (m. m. III. ÚS 113/2023). Legitímny procesný cieľ z perspektívy účelnosti vynaložených výdavkov nemôže byť naplnený, ak ide o totožnosť strany sporu a advokáta. Je potrebné zdôrazniť, že sťažovateľ v ústavnej sťažnosti síce odôvodňoval potrebu (nevyhnutnosť) právneho zastúpenia advokátskou kanceláriou z časového a právneho hľadiska, avšak všeobecne tvrdené vecné dôvody, pre ktoré by bolo nevyhnutné vynaložiť náklady spojené s jeho právnym zastúpením v predmetnom konaní, bližšie nešpecifikoval, a teda ani nepreukázal. Trovy právneho zastúpenia, ktoré sťažovateľ žiadal určiť, sa preto zdajú ústavnému súdu nadbytočné a neprimerané.

10. Automatické určenie výšky náhrady trov konania bez zohľadnenia zjavne neúčelného právneho zastúpenia strany sporu samým sebou, navyše, ak má potrebné odborné znalosti, a bez súčasného preukázania nevyhnutnosti kvalifikovaného právneho zastúpenia v konkrétnom incidenčnom spore by výrazne vybočilo zo všeobecnej zásady efektivity súdneho konania a neprimerane by zaťažilo protistranu sťažovateľa. Preto vzhľadom na zdržanlivosť ústavného súdu k výkladu zákonného práva o náhrade trov konania (II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04) s výnimkou extrémneho excesu zo strany súdu o výške náhrady trov konania v civilnom spore (m. m. IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06) a, uznávajúc úlohu všeobecných súdov pri rozhodovaní o trovách osobitne posudzovať účelnosť výdavkov zastúpenia (III. ÚS 113/2023), je možné konštatovať, že náležité odôvodnený záver mestského súdu o neurčení výšky trov konania v druhej fáze trov konania nie je nelogický ani v rozpore s legálnou definíciou a účelom náhrady trov konania a nevykazuje žiadne črty arbitrárnosti.

11. Ústavný súd podporne poukazuje na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 113/2023 z 11. mája 2023 publikovaný v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 29/2023, v ktorom vyslovil záver o neúčelnosti vynaložených výdavkov, ak tá istá osoba v spore bola stranou a zároveň na základe plnomocenstva jej zastupujúcim advokátom, hoci advokáciu vykonáva ako jediný konateľ zastupujúcej advokátskej kancelárie. Ústavný súd sa v bode 16 predmetného nálezu osobitne vysporiadal aj s rozhodnutím najvyššieho súdu (sp. zn. 3MCdo/30/2012), na ktoré odkázal aj sťažovateľ. Ústavný súd nemá žiaden relevantný skutkový ani právny dôvod na odchylenie sa od záverov vyslovených v tomto náleze, preto naň primerane odkazuje.

12. Pokiaľ ide o námietku nesprávneho procesného postupu súdu nerešpektovaním, resp. obídením priznaného nároku na náhradu trov konania, ústavný súd nemá žiadne výhrady voči materiálnemu prístupu súdu k úlohe vyššieho súdneho úradníka pri vyčíslení trov konania a voči vymedzeniu sa proti automatickému a mechanickému vyčísleniu trov konania, ktoré by podľa názoru ústavného súdu mohlo viesť k prílišnému formalizmu. Dopĺňa len, že prvotné priznanie nároku strane na náhradu trov konania a následné neurčenie výšky trov konania vo fáze vyčíslenia náhrady trov konania, ktoré síce vznikli, ale boli preskúmateľne a presvedčivo vyhodnotené ako neúčelné trovy konania, nie je v rozpore s právom na spravodlivý súdny proces. Tiež je dôležité zdôrazniť, že pri rozhodovaní o trovách konania sa riadne uplatnil zákonom normovaný dvojfázový postup.

13. Sumarizujúc dosiaľ uvedené, ústavný súd je toho názoru, že v danom prípade niet žiadnej spojitosti medzi ústavnou sťažnosťou napadnutým uznesením mestského súdu a namietaným porušením základného práva na spravodlivý proces podľa ústavy a dohovoru, a z tohto dôvodu odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

14. Reflektujúc petit ústavnej sťažnosti, podľa ktorého sa sťažovateľ domáha porušenia zákazu diskriminácie podľa čl. 14 dohovoru, ústavný súd akcentuje, že sťažovateľ bližšie nešpecifikoval, akým spôsobom malo dôjsť k porušeniu tohto práva. S prihliadnutím na sťažnostnú argumentáciu sa možno len domnievať, že porušenie tohto práva odvodzuje od súdom neurčenej výšky trov konania z dôvodu neúčelnosti. V takomto prípade vzájomného prepojenia s ústavným právom procesnej povahy (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) nemohlo dôjsť ani k porušeniu zákazu diskriminácie podľa čl. 14 dohovoru, a preto aj v tejto časti bolo potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. septembra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu